

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Józseftér 10,
hová minden küldemény
intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . . . 8 fr
Fél évre 4 »
Negyedévre 2 »
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

Tartalom:

Antiszemiták egymás ellen. Irta: Tábori Róbert. — Egy orosz-magyar diplomata. Irta: Gelléri Miksa. — Nyílt kérdés magyarországi rabbijaihoz. Irta: Dr. Ungár Simon, rabbi. — Iskolai beszámolók. — Német fotográfiák. Irta: Sebestyén Károly. — Ott a forrás, merítetek. Irta: Szabolcsi Miksa. — Magyar szó a zsinagógában. — Hírek. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1893. augusztus 13.) 5653. Elul hó (29 napos) 1-je Rós-chódes második napja. A zsinagógákban az egész hónapban át reggeli ima után megfújják a kürtöt. Hétfő 2-ika. Kedd 3-ika. Szerda 4-ike. Csütörtök 5-ike. Péntek 6-ika. Szombat 7-ike. Hetiszidra: Sóftim. (Mózes V. könyvének 17., 18., 19., 20. fejezetei.) Haftorah: »Anochi, anochi hu m'nachemchem. . . .« (Jeszaiás 51. fejezetének 12. versétől a fejezet végeig).

Antiszemiták egymás ellen.

A ki valaha Keleten járt, bizonyára emlékszik a következő jelenetre: Valahol kinyitnak egy ablakot és kidobnak egy csontot. A következő pillanatban megelevenedik az imént még üres utca és százával rohannak azok a gazdátlan ebek, melyek ott az egészségügyi rendőrséget képviselik. Valamennyien arra az egy csontra rohannak. S mikor észreveszik, hogy nincs rajta semmi, a mivel éhségüket csillapítsák, elkeseredett dühükben és a csalódás érzetével egymás ellen fordulnak. Kutya marczangolja az ebet és kegyetlenül dül a »testvérháború«. Itt egy letépett fül, amott egy szétmarczangolt pofa és ráadásul olyan éktelen vonítás, hogy keleti fül kell ahhoz, hogy bele ne siketüljön.

Szakasztott ilyen képet nyújt az antiszemitizmus világszerte, de leginkább három centrumában: Párisban, Berlinben és Bécsben. Mielőtt azonban ennek a kutyaháborúnak leírásába foglalnánk, még egy megjegyzést kell tennünk — a keleti kutyák reputációjának érdekében. Nem volna tőlünk igazságos dolog, ha mindenben az antiszemitákhoz hasonlitanók. Az igaz, hogy a keleti kóbor eb rút, önző, piszkos és néha olyan vad, hogy veszélyt képez a lakosságra; az is

igaz, hogy ő sem respektálja a fegyvertársát és éhség fokozta dühében rá is vicsorgatja fogait, de nem volt még példa arra, hogy a keleti kóbor eb hazudott és rágalmazott volna. Ebben a tekintetben tehát erős morális fölényben van az antiszemiták fölött.

Az sem esett még meg a keleti kóbor kutyával, hogy kutya-kollégájára olyasmit ráfogott volna, a miben ő maga ludas. Vagy tud-e valaki példát arra, hogy akadt a stambuli ebek közt egy *Morès* marki? Van-e eset arra, hogy azt mondta volna egyik eb a másikkal: »Te eladtad magadat Herz Kornélnak, Angliának, hazaáruló vagy! Holott rásütik a következő pillanatban, hogy ő maga ment el Herz Kornélhoz és megpumpolta erősen. Nem! ilyesmire nem képes a keleti kóbor eb!

Aztán akad a keleti kutyák közt nagynéha olyan is, a mely megoszt egymással minden falatot: az antiszemiták közt nem volt még erre példa. Mindegyik az egész prédát akarja magának, s habzó szájjal vicsoritja fogait, ha a másik kéri részét a zsákmányból. Ha a keleti kutyák közül az egyik bajba keveredik, teszem hogy rajta kapták lopáson, megadással tűri a verést, de nem áll ki a piacra, hogy így szóljon: »Az igaz, hogy én, *Morès* marki, hazudtam, csaltam,

rágalmaztam, Herz Kornélt megpumpoltam, de megtette ezt fokozott mértékben Drûmont is, Decrais is«. A keleti eb nobilisebb és becsülete-sebb, mint a párisi antisemita!

A keleti kóbor kutya, az igaz, hogy nem udvarias társával szemtől szemben, de nem is olyan aljas, hogy a háta mögött ócsárolja. Az antiszemita megteszi ezt is. Rochefort mulatsá-gosan ír le egy ilyen esetet az ő lapjában. Meg-hívta egy napon Deroulède, Drûmont és Morès urakat ebédre, de úgy, hogy az egyik nem tudott a másikkal meghívásáról. Elsőnek érkezett Morès. Rochefort, a ki nagy humorista, betuszkolta a szomszéd szobába, szivart nyomott kezébe és rá-zárta az ajtót. Megjött ezután Deroulède. Beszél-getés közben Rochefort azt kérdezte tőle: »Mit szólna hozzá, ha én Morès márkít is meghívtam volna ebédre?« »Nem szólnék semmit — vála-szolt a kérdezett — hanem fognám a kalapo-mat és elmennék. Mert én ilyen országúti rabló-val nem ülhetek asztalhoz!« Rochefort, a kinek pokoli ötletei vannak, betuszkolta Deroulèdet egy másik szobába, szivart adott kezébe és rázárta az ajtót, mert hallotta a csengetyü szavát, mely Drûmont megérkezését jelezte. Tőle is kérdezte Rochefort, hogy mi a véleménye Morèsról és Deroulèdről. A válasz így hangzott: »Morès örült gazember, Deroulède pedig olyan gazember, a ki okvetlenül meg fog bolondulni!« Erre aztán Rochefort kinyitotta a becsukott ajtókat és a három úr szemben állott egymással. Mindegyik jól hallotta, hogy mit mondott róla a hűséges fegyvertárs. Talán összevesztek, hajbakaptak, tép-ték és marczangolták egymást? Nem! A terített asztalnak látása lecsillapította dühöket; ettek, it-tak és jókedvűek voltak. Ilyesmire nem képes a keleti kóbor eb!

... Elolvastam a héten a Berlinben meg-jelenő »Deutsche Reichswarte« című antiszemita lapot. Ahlwardt rektor urról a következő jelle-mzést találom benne: »Ez a gazember (!) nem méltó arra, hogy becsületes (?) antiszemita szóba álljon vele. Megvásárolható mindenki részére, a ki néhány aranyat akar kockáztatni megvételére. Piszkos és aljas, vakmerő és gyáva, szemtelen és meghunyászkodó, ripók és ravasz.« Tovább is megy még ilyen hangnemben, de elég ennyi is stilus-próbának. Ugyanakkor Ahlwardt egyik nyil-

vános előadásában (belepti díj 20 fillér) ezeket mondja Stöckerről: »Ez az úr Luther Márton-t majmolta, de valóságban csak úgy hasonlít hozzá, mint a majom az emberhez. Stöcker fennhéjá-zása apostoli hangon merészelt megszólalni, de olyan távol van ő az apostoli méltóságtól, mint a két lator Krisztustól.«

Bécsben is dühöng a »testvérharcz« az antiszemiták közt. Schneider újból elmondta Ver-ganit »zsebmetszőnek«, ez pedig Gregre fejéhez vágta a »svindler« címet. Lehet, hogy vala-mennyi az igazat mondta, de az is faktum, hogy a keleti kóbor ebek azóta büszkén járnak-kelnek és egymásközt vonítva kijelentik:

— Többet érünk mi mégis, mint az anti-szemitizmus hősei!

Tábori Róbert.

Egy orosz-magyar diplomata.

A politika terén mindig a legveszedelmesebb jellegű kalandoroknak sikerült ideig óráig maguk-ról beszéltetni s addig, a míg a fegyházba való családok gyanánt le nem lepleztetnek, játszák a diplomatát és csinálnak zavarokat a saját szaká-lukra s a mások rovására.

Ilyen dinnyeérés idején jelentkező diploma-tát mutatott be a magyar közönségnek a »Pesti Napló«. A neve *Rimler* Gyula, ismeri széles Ma-gyarországon, Bécsben és Párisban minden ember, a kitől pénzt lehetet pumpolai és számtalan ipa-ros, a kit be lehetett csapni.

Mikor már Magyarországon nem volt ember, a kit be nem csapott volna, fölcsapott diploma-tának s Pázmándy Dénes úr nagyszabásu politi-kai programját véve alapul, elment Orosz-országba, hogy a hármasszövetség és különösen a *zsidó-angol-germánhatalom* széttöbbantására meg-küsse az orosz-francia-szláv-magyar szövetséget. Értvén a »magyar« alatt a függetlenségi pártot a »szláv« alatt pedig a hazában lakó nemzeti-ségeket.

Nekünk e politikai komédiához csak egyet-len vonásban van közünk. E helyről intézem a magam és talán valamennyi függetlenségi és 48-as érzelmű hitsorsosom nevében azt a kérést, a magyar haza teljes állami függetlenségeért küzdő országgyűlési párthoz, hogy ezt a nevével üzött, gaz visszaélést visszautasítani és megtorolni el

ne mulasztja. Elvárhatjuk, hogy azok a képviselők, a kik Rimlernek e politikai szédeltetéshez az alapot szolgáltatották, kérdőre vonassanak és a pártprogram sérthetlensége nevében meglecztessenek. Ez politikai megjegyzésünk.

De van még egy pár szavunk a Rimler-féle kaczagató misszióhoz, a mennyiben ez bennünket, zsidókat, különösen is érdekel.

Hiszen Rimler úr nemcsak az európai békét őrző és népek szerencsését képező hármasszövetséget akarta szétrobbantani, hanem a *germán-angol-zsidó befolyást is*.

És itt ö:ömmel sorozzuk be félelmes ellenségeink sorába Rimler urat, politikai czinkosai-val egyetemben. Örömmel látjuk őt, mert bebizonyítja azt a régi igazságot, hogy *ahányszor a magyar állami ellenségei támadást intéznek a magyarság létjoga, nemzeti és politikai egysége ellen, ott mindig szomorúan konstatálják, hogy ennek a magyar állami egységnek hatalmas, erős támaszai a magyar zsidók*.

Hallottuk a román »*kulturliga*« jajongását a zsidó befolyás, zsidó nyomás ellen. Láthatjuk akárhányszor, hogy a szlavofil *ifjucsehek* küzdelme Magyarország ellen és a »magyarzsidó« hatalom ellen van intézve. Tudjuk, hogy a »*pangermán*« antiszemita elem Ausztriában (Pattai, Lueger et konzortes) mindig a magyarokat és zsidókat kívánják a poklok fenekére és ime itt van legujabb szövetségese Magyarország ellenségei nagy táborának: *Rimler Gyula úr!*

Gratulálunk ehhez az akviziczióhoz! Gratulálunk Magyarország ellenségeinek, hogy ime egy új politikai csalóval gazdagodott a táboruk és gratulálunk a magyar zsidóságnak, mert Rimler úr elkövette a többi örültségek mellé azt is, hogy megmutatta a magyar nemzetnek, *hogy ott, a hol az ő nemzeti léte ellen akarnak törni, e törekvés legnagyobb akadályá gyanánt a zsidóságot tekintik*.

És ebben igazuk van! A magyarság legszívósabb képviselői a nemzetiségi vidékeken a zsidók. A teljesen oláh és tól vidékeken is vannak zsidó-magyar iskolák, s egy-egy zsidó-magyar hitközség valóságos szigetként emelkedik ki a nemzetiségek lakta vidékekből s mint a sziklasziget, úgy daczol a szlávosság elnyeléssel fenyegető áramlata ellen.

Ott, ahol az állameszme támadásáról van szó, soha sem láttak magyar zsidót s ott, ahol a magyarságnak nemzeti és kulturális munkáját osztogatják ki, mindig előljár a magyar zsidó ifjúság. Azt hiszem, senki sem kételkedik abban e hazában, hogy kit tartson meg inkább e haza gyermekeinek, a románokat, vagy a zsidókat?

Ezért örülünk mi Rimler ur missziójának.

De Rimler urnak és orosz czinkosának, *Kirejew* urnak nemcsak mi zsidók nem tetszünk; hiszen *Kirejew* ur — ez a nagy diplomata — mindjárt agyba főbe támadja a magyar »*jezsuitákat*«, akik alatt valószínűleg a kath. egyházat érti. Ime milyen szerény és bölcs a kancsukás diplomata. Ő szívesen venné, a kötendő szövetségi szerződés legelső pontja gyanánt azt, hogy minden zsidó keresztre feszítetik és minden magyar katolikus azonnal bekebeleztetik az orthodox orosz egyházba.

Ime hazám, hol keresgélnek a te tévelygő lovagjaid, akarom mondani iparlovagjaid.

Különben Rimler Gyulának bővebben körülírt célja az, »hogy Oroszország és Magyarország öszintén kibéküljenek és megszüntetessenek az eldítéletek, melyeket köztünk (Magyar- és Oroszország közt) a *németek, angolok és zsidók folytonosan szítanak*.«

Tehát »*a német-angol-zsidó*« szövetség fáj Rimler urnak s ez szítja az ellenségeskedést magyarok és oroszok között.

Sajnos, nekünk is fáj ez a »*német-angol-zsidó*« szövetség, *fáj tudniük, hogy ilyen nem létezik*.

A világ két legelső kulturnépének szövetségét, ott ahol igazi kulturmisszióról lenne szó, milyen szívesen vennők, milyen örömmel segítenénk például ezzel a kulturmisszióval föléb-reszteni a járomba fogott orosz népet, mely a kultura világosságától erőszakosan távol tartatik, melyet az irás megismerésétől eltiltanak, melyet hallatlan barbarizmussal nevelnek kancsuka alá és ágyu elé való tölteléknek.

Ezt a missziót mi zsidók örömmel fogadnók, ha Anglia és Németország bennünket támogatnának.

Igy azonban büszkévé tesz bennünket az a vád is, hogy »csak« igaz, hű magyar honpolgárok vagyunk s örülünk, ha a mi ellensé-

geinkké lesznek azok, akik ellenségei a legnagyobb kultúra fátylavívőinek!

Vajha nyomukba léphetnénk minél hamarabb, magyar hazánk és nemzetünk igaz dicsőségére.

Gelléri Miksa.

Nyílt kérdés Magyarország rabbijaihoz.

Mint hogy nekünk rabbiknak nincs oly közös tésületünk, melyben az idő folyamán felmerülő kérdéseket megvitatni és fölöttük dönteni lehetne, én pedig a magam felelősségére ugynevezett reformokat még akkor sem akarok életbe léptetni, ha azok behozatala nézetemmel és vallásos meggyőződésemmel megegyezik, a sajtó útján vagyok kénytelen igen tisztelt rabbitársaimhoz fordulni és véleményüket egy kérdésben kikérni, mely, szerény nézetem szerint, nem csekély mértékben érinti a tradicionális zsidóság létérdekeit. A responsorius megbeszélés fölött a nyilvánosságon kívül még az az előnye is meg van ezen eljárásnak, hogy így minden szakértőnek van alkalma a kérdéstről nyilatkozni.

Tudjuk mindannyian, mily kártékony befolyása van a zsidó vallásos szellem, de különösen a vallásos érzület fejlődésére annak a sajnos körülménynek, hogy közönségünk nem érti azon nyelvet, melyen imádkozik, a melyen vallásunk alapját képező szent könyveink írva vannak és a melyen fel is olvastatik neki hetenkint négyszer Isten ígéje. E fölolvadásnak eredeti célja volt, terjeszteni a szentírás ismertetése által a zsidó szellemet, oktatni a hallgatóságot erkölcsre és vallásosságra. E fölolvadások által elérték azt, hogy minden zsidó évenként egyszer végighallgatta az egész szentírást és így már a liturgia által a mesterembernek, a földművelőnek és a nép bármely rétegéhez tartozó egyénnek alkalma nyílt megismerni Mózes öt könyvét és a próféták némely részeit.

De hová sülyedtek e fölolvadások a mi napjainkban? Figyeljék meg templomaikban a közönség magaviseletét a »lajnen« alatti és meg fogják találni erre a feleletet. Nemcsak, hogy a közönség túlnyomó része nem érti a fölolvadott szöveget, de ennek következtében a figyelem is nagy mértékben csökkent, úgy, hogy a hívőknek csak igen csekély száma hallgatja végig a szentírásnak erkölcsi oktatásban dús szavait és a próféták magas szárnyalású költői beszédjeit. A tórafölolvadások ma egyedül arra valók, hogy a hitközségeknek jövedelmi forrásul szolgáljanak, ami magában véve szép dolog ugyan, mert a tóra előtt tett adományozásokból szegényeket gyámolítanak, iskolákat tartanak fenn és templomokat építenek, de hát hol marad a fölolvadások tulajdonképeni célja: a szentírás ismertetése?

E kérdés nem új. Felvetették azt több mint 2000 évvel ezelőtt, akkor, midőn a héber nyelv megszűnt a zsidó köznép használati nyelve lenni; de akkor meg is felelték rá úgy, ahogy megkívánta a zsidóság érdeke

és a kor igényei. Ezréről olvassuk (Nechemia 8., 7., 8.), hogy fölolvadásokat tartott a népnek Isten tanából és a leviták megmagyarázták a már héberül nem igen értő közönségnek az eredeti szöveget. A talmud hagyománya szerint már akkor nemcsak megmagyarázták, de arameus nyelvre le is fordították a szentírás fölolvadásait az aramul beszélő zsidóknak. (Megilla 3 a.) Jeruzsálem elpusztulása után a tannaiták és amórák korában pedig a fölolvadás (kóré) mellett mindig ott találjuk a fordítót (amora, metorgeman vagy torgeman), ki a fölolvadott tóraszöveget versről-versre, a prófétai szöveget pedig három versenként fordította le arameusra (Megilla 24 a.). Ugy látszik azonban, hogy e rendszabályt nem minden község alkalmazta, mert R. Tachlifa azt mondja (Meg. 23 b.), hogy azon törvény, mely szerint a prófétai könyvekből legalább 21 verset kell szombatanként fölolvadni, csak azon helységekre vonatkozik, melyekben nincs fordító, ott azonban, ahol a metorgeman is igénybe veszi a közönség figyelmét és idejét, 10 prófétai vers elegendő. (L. Toszefot u. o.)

Valószínű, hogy csak ott alkalmazták fordítót, ahol arra szükség volt, ahol tudniillik a nép zöme nem értette a héber nyelvet. Ez arameus fordítások eleinte csak szájhagyománykép szálltak nemzedékről-nemzedékre. Innen a sok eltérés a különböző targumok közt. (V. ö. a töredékes jeruzsálemi targumot, Onkelosz targumát és a talmudban és midrásokban a szentírás egyes verseihez szószerint idézett arameus fordításokat, melyek gyakran igen lényegesen térnek el egymástól.) Feljegyzésük tilos volt, amint tilos volt a halacha és az aggada írásba foglalása is.

E tilalom azonban nem sokáig vétetett figyelembe és már a VI. században találkozunk írott targummal, melyet azonban az istentisztelet alkalmával a fölolvadásnál használni nem engedtek. A metorgeman könyv nélkül tartozott fordítását elmondani. (L. Talm. jer. Meg. IV. 1.) E tilalmat Ezekiel di Silva Peri Chadas című commentárjában a Sulchan Aruchhoz (O. Ch. 145.) megszűntnek nyilvánítja.

Később, midőn a zsidóság nyelve többé nem az arameus volt, hanem az arabs, mindinkább felhagytak a targumok (araméus fordítások) fölolvadásával. Voltak községek, melyekben a targum helyett nemzeti, valószínűleg arabs nyelvű fordítást használtak a héber szöveg mellett a nyilvános fölolvadások alkalmával. De az arameus fordítás a hosszú használatát által oly szilárd helyzetet biztosított már magának az istentisztelet keretében, hogy a rabbik nem szívesen látták annak eltűnését. Natronai gaon a 9. században egy hozzá intézett ílynemű kérdésre azt válaszolja: Azok, akik nem használnak targumot, (t. i. arameust) és azt mondják, nekünk nem kell a rabbinikus (araméus) fordítás, hanem csak a mi nyelvünkben való fordítás, olyan, a melyet megért a közönség, nem tesznek eleget kötelességöknek, hanem kötelesek a targumot fölolvastatni és ha daczból nem akarnak targumot fölolvastatni, vétkeznek, ha pedig nem tudnak

arameusra fordítani, tanulják meg. Ha azonban vannak oly helységek, melyeken kívánják, hogy nemzeti nyelvükön magyarázzák meg a szentírást, *ugy álljon oda valaki az arameus fordító mellé és fordítson nekik kedvük szerint.* (Idézve Tur Orach Chajim 145.) Ő tehát nem bánja, ha más nyelvre is lefordítják a szentírást, de az arameus targum felolvasását nélkülözhetetlennek tartja. A 12. században a toszefistáktól tudjuk meg, hogy még ez időtájt is dívott a felolvasott prófétai szakasz arameus fordításának előadása peszach és sebuóth napjain, még pedig »Isten csodatetteinek szélesebb körben való hirdetése céljából«. (L. Tosz. Meg. 24. a.)

Majmonides Jad Hachazaka cz. kodexében (H. Tefilla XII. 10—13) felsorolja a fordítás felolvasásának szabályait (pl. hogy nem szabad egy szentírási és 3 prófétai versnél többet olvasni egy huzamban, hogy az egyiket nem szabad magasabb hangon előadni a másikonál stb.), a nélkül, hogy a fordítás felolvasásának kötelességét hatályon kívül helyezné.

Más nézetet vall Aséri, aki azt írja (Meg. III. 6.), hogy »a targumnak csak akkor volt értelme, midőn arameusul beszélt a nép«. »Azt sem tehetjük, hogy minden nemzet a maga nyelvén való fordítással helyettesítse a targumot, mert lehetséges, hogy a targum különb, mivel a szent szellem ihletésében szerkesztett«. Őt követi fia Jakob b. Aser (Tur O. Ch.) 145 és ebből kifolyólag írja Karo József (Sulchan Aruch u. o.): »most nem szoktak targumot felolvasni, mert mi haszna volna az arameus fordításnak, ha nem értik meg«. Azonban egy szóval sem tiltja meg a *Sulchan Aruch* a más, mindenki által értett nyelven való fordításnak a targum helyett való használatát, hisz a targumról is csak azt írja, hogy nem »szokták« olvasni.

De még Aséri nézete szerint is, aki pedig nem helyesli (habár nem is tiltja) a nemzeti fordításnak olyatén használatát, mint a targumé volt, a miben különben nézete megegyezik Natronai gaon idézett döntésével, még Aséri nézete szerint sincs megtiltva az, hogy a *tóra-felolvasás befejezése után a hetiszakasz bármily nemzeti nyelven felolvastassék.* Sőt a Natronai döntésén kívül még egy adatunk van, mely határozottan arra mutat, hogy nemzeti nyelvü fordítást a *tóra-felolvasás után* már a Szofrim tractatus keletkezése idejében, a 9. században, tehát épp a Natronai korában, tényleg használták. Ebben a tractatusban ugyanis, ennek 18. szakaszában ezt olvassuk: *Jogos, hogy a fiatalok, asszonyok és gyermekek kedvéért lefordítsanak minden heti szakaszt épp úgy mint a szombati prófétai szakaszt a tóra-felolvasás után.* Világos, hogy itt nem a targumot érti, egyrészt mert ezt nem értették már ekkor a gyermekek és asszonyok, amit Natronai egykoru döntvényéből is látunk, másrészt a targumot nem volt szabad *szakaszonként* olvasni, mert ezt világosan tiltja a misna (Meg. 23 b), mely elrendeli, hogy a tórát versenként, a prófétai szakaszt három versenként kell a targummal párhuzamosan olvasni, végül pedig a targumot nem olvasták a *tóra-olvasás után*, hanem a közben. Szofrim idézett

helyén tehát csakis nemzeti nyelvü fordítást érthet és így állítása azonos azzal, amit Natronai gaon is megenged. A különbség a kettő között az, hogy Natronai csak megengedi, a Szofrim tractatusa *jogosnak, helyesnek* mondja. (V. ö. Hagabot Majmuni H. Tefilla XII. 10-hez.)

Én tehát a talmudico-rabbinicus irodalom és a Sulchan Aruch alapján nem találok sémmit akadályt az ellen, hogy berendezzük, hogy szombatonként a *heti szakaszt*, ünnepnapokon az *ünnepi szakaszt* vagy annak egy részét, továbbá a megfelelő prófétai szakaszt, az *eredeti szövegnek szokásszerinti felolvasása után* hazánkban magyar nyelven is olvassák fel oly községekben, a melyekben a közönség nagy része héberül nem ért. Nem mondom, hogy azt minden hitközségben kell berendezni, ha van község Magyarországon, a hol mindenki érti a héber eredeti szöveget, ám ott hagyják abba, hisz a talmudszerzők idejében sem volt mindenütt metorgeman.

Hogy azonban a legtöbb községben ez intézménynek a zsidó szellem és különösen a szentírás ismeretének terjesztésére óriási befolyása lenne, az szent meggyőződésem.

Elmondtam nézeteimet és ismereteimet e tárgyról, legjobb tudomásom szerint. És most itéljenek.

Szegzárd, 1893. augusztus 9.

Dr. Ungár Simon, rabbi.

Iskolai beszámoló.

(Folytatás.)

14. Az aradi izr. elemi fiu és leányiskola értesítőjét Neumann Armin h. igazgató állította össze gondosan. Bevezetőül Iritz Gizella intéz néhány szót a szülőkhöz, melyben a gyermekekkel való bánásmódot köti a lelkükre, több gondolattal, mint irodalmi izléssel. A fiu és leányiskola adatai külön-külön vannak összeállítva, még pedig az egyöntetűség rovására. A beírt növendékek száma 358 (209 fiu, 149 leány) volt. Hogy tandíjat hányan nem fizettek, nincs kitüntetve. Viszont a szegény tanulókkal szemben gyakorolt egyéb jótékony-ságról szép adatokat találunk. A jótékony-egylet 450 frt értékű telirevalót osztott ki a szegény fiuk között és az izr. nőegylet 20 leányt látott el meleg ruhával. Egyesek ezenfelül szintén követték jó szívének sugallatát. Az év történetéből kiemelendőnek tartjuk az iskolaszéki tagok szorgalmas iskolalátogatását. A feldolgozott vallástani anyag a következő: I. oszt. imák, 10 parancsolat, bibliai történet József haláláig; II. oszt. 10 parancsolat, imák, bibliai történet Mózes születésétől Jozsua haláláig. Mózes I. könyvéből kevés szemelvény; III. fuosztály, 10 parancsolat magyarázatokkal, ünnepnapok, imák, bibliai történet a biráktól az első templom elpusztulásáig, Mózes I. könyvéből részletek, nyelvtani magyarázatok, imarendszer ismertetése; IV. oszt. 10 parancsolat, 13 hitágazat, imák, bibliai történet az első templom elpusztulásától a második templom elpusztulásáig, Mózes II. III. és V. könyvéből részletek, imakönyv kezelés, mindenütt heti 8 órán, a leányoknál biblia kivételével. Az iskolaszék Bing Vilmos elnökle alatt 18 taggal működött és

mellette Hirschman Rozália elnökasszonnyal 14 tagu nőbizottság felügyeletet gyakorolt a leányiskolára. A tanítás munkáját Neumann Ármin, Grünbaum Miksa, Szilágyi Albert, Eckstein Mór, Beer Emma, Reinitz Anna, Városi Malvin, Iritz Gizella és Lászka Lajos végezték. Nem érdektelen, hogy a zsidó elemi iskolának 5 *katholikus* és 3 *görög-keleti* vallású növendéke volt. Nemzetiség tekintetében pedig 11 német, 5 román és 2 tót növendéket mutat ki az értesítő táblázata.

*

15. Az egyesült győr- és győrszigeti izr. népiskola értesítőjének élén Pfeiffer Mór tollából actualis kérdést tárgyaló közleményt találunk. A cikkiró a »zsidó népiskola hivatását« tárgyalja a rendelkezésére állott tér szűk határai között. Fejtegetései során föltárja azt a szomorú valót, hogy zsidó ismeretek tekintetében most a felekezeti népiskola van hivatva a szülői házat pótolni és az indifferens otthonra való tekintetből igen helyesen sürgeti azt, hogy zsidó szülők felekezeti iskolába küldjék gyermekeiket. Az iskolaév története rövid néhány sorra szorítkozik, de azért nincs érdekesség híján, ilyen különösen annak az utánzásra méltó intézkedésnek elmondása, hogy a fiúiskola felsőbb osztályai a nyári hónapok folyama alatt *hétfőn és csütörtökön* is jártak a templomba *ifjúsági istentiszteletre*. A növendékek száma 408 volt, az 5 fiúosztályban 233 és a 4 leányosztályban 175. Egész tandíjat csak 90-en fizettek, 160 teljesen és 158 részben volt tandíjmentes. A vallástanítás anyaga a következő: I. oszt. héber olvasás, biblia történet a patriarcháktól Józsefíg; II. oszt. biblia történet a világ teremtésétől a patriarchákig és Józseftől Mózesig, imák gyakorlása, Mózes I. könyvéből részletek; III. osztály biblia történet Jozsuától Sámuelig, imák és fordításaik, Mózes I. és II. könyvéből részletek; IV. oszt. bibliai történet hit- és erkölccstannal Sámuelről az ország felosztásáig, Mózes II., III. és IV. könyvéből részletek, imák és fordítások; V. oszt. bibliai történet hit- és erkölccstannal, előző anyag ismétlése és a birodalom felosztásától az első templom lerombolásáig, Mózes V. könyvéből részletek, imák tekintettel a liturgiára és imafordítások. Héber nyelvtant a II. osztálytól kezdve tanították. Az iskolaszék Weidmann Adolf elnökle mellett 12 taggal működött. A tantestület tagjai: Abelesz Ilona, Baumgarten Samu, Pfeiffer Mór, Szügyi G. Vilmos, Schön Bernát, Bullathy Dávid, Friedrich Riza, Goll Fanny, Singer Fanny, Szántó A. főkantor és Magvassy Mihály voltak. Az értesítő végén nagy szerénnyel meghuzódik Fischer Gyula dr. főrabbinak jelentése a talmudtóra iskoláról. Pedig, a mint adataiból kitetszik, igen jelentékeny és sokatérő intézmény. A növendékeinek száma 72 volt, még pedig 42 középiskolai tanuló. Tananyagul Sámuel I. könyvéből 20 fejezet és a Chajé-Odom egyes részei szolgáltak. Az életrevaló intézményt vezetője és a hitközség tagjai is sok szeretettel ápolták s a növendékek számából következtetve, maguk a tanulók is kedvelik, mert a tavalyihoz képest számuk 20-szal szaporodott.

T Á R C Z A.

Német fotográfia.

Irta: Sebestyén Károly.

Mondanivaló. — A szászok lángeszű faja és a geniális brandenburgi nép arra indított, azt mondhatnám: inspirált, hogy prototípusaikat legalább egypár fotográfiával a magyar közönségnek bemutassam. Mi e dicső fajt még, ó fájdalom, nem ösmerjük eléggé. Szent borzadály fog el bennünket, ha p. o. Stöckerről hallunk, kit a berlini fölséges nép isteni humora »olle Ziege«-nek nevez, megdermedünk az ijedtségtől, ha a »kiterjedt antiszemita izgatásokról olvasunk, mik Szászországot megmételtyezik«, pedig tulajdonképpen ott semmi ok sincs az ijedtségre, és »helyben« nem is igen ijednek meg az emberek. És végül megbotránkozunk, hogy Ahlwardt, a minden németek rektora, két mandátumot kap, Virchow egyet se. Erre az utolsóra két mondanivalóm van. Első az, hogy a német nép oly édes, oly angyali, oly drága, hogy Isten uccse megérdemelne még tíz Ahlwardtocskát is; a másik az, hogy én semmiképp se veszem rossz néven a némettől, ha magának udvari bolondot tart, a kinek nem mennykövet, hanem záport szóró ajkán, furcsa emberi ábrázatján és lyukas nadrágján jóízűt mulat. Talán jók lesznek e fotográfiaik arra, hogy nálunk is belássák, milyen kevéssé ördög az a bizonyos feketeség, a mit a falra föstöttek...

I.

Dieterich kolléga.

(Lipcei életkép.)

Haja már erősen megritkult, homloka megnagyobodott. E homlok miatt akár lángész lehetett volna. Huszonkettedik szemeszterében állott derék kollégánk, a jó Eugen Dieterich, studiosus paedagogiae. Már megállapítottuk az ünnepek programját huszonötödik szemesztere befejezésére, milyen kár, hogy el kellett távozznom, hogy részt nem vehettem benne.

Eugen Dieterich mellettem ült többnyire. A magyarokat igen szerette. A zsidókat kevésbé. Germán kékségű szeme úgy el tudott zöldülni, ha róluk beszélt, hogy rá sem ösmertem. Sziszegett és szórta a tajtékot.

— Nézzen körül, kolléga úr! Ribbeck famulusa, a legszebb kitüntetésben részesülő studens, zsidó. Látja mellette azt a fekete hajút, az is zsidó. A kinek barna a haja, az mind zsidó! Ez is itt mellettünk — suttogott, hogy meg ne hallja a szomszéd — ez is az. Tudja, az borzasztó! Mint a poloskák! Az ember nem tud szabadulni közülök. Nézze, itt van az újságunk, a Leipziger Volkszeitung, nem járatná ezt? Én elküldöm szívesen ingyen is, ha akarja ugyan, nézze, mért haboz? Van olyan jó, mint akármelyik másik újság, ha nem jobb, és aztán a mi elveinkért küzd. Nos, kolléga úr, vagy talán?...

A professzor belép és holnap már ismét újra kezdi a »maniakus« a programját. A »vagy talán«-nal el-

hallgat, mert bőszejtéseket gyötrik, hanem mindjárt az elvekkkel kezd, hogy megtérítsen.

— Tegnap a Central-Halleban voltam. A Deutscher Antisemiten-Bundnak volt ülése. Képzeld, egy szemtelen zsidó betolakodik! Én odamenek hozzá. »S. . jud, schau, dass du 'nauskommst«. Az kimegy, hát nem jön vissza egy negyedóra múlva? Olyan skandalumot csináltam vele, hogy Zimmermannak el kellett hallgatnia pár percze. Borzasztó egy népség. Az ember még a saját gyűlésén se biztos előlök. Mit csináljak? Hiszen már itt az egyetemen is van zsidó tanár.

— Ugyan, mondjon egyet. A dolog kezdett érdekelni.

— Kiket hallgat?

— Ribbecket.

— No, az nem az.

— Lipsiczt.

— Az se.

— Brugmannt.

— Az se.

— Biedermannt.

— No látja, itt van egy mindjárt, a legrosszabb fajtából. A többiek csak becézgetik a zsidót, de ő maga is az. Az a Sidonien-Strassen lévő óriási ház beszélhetne róla! Igenis, zsidó, zsidó a Biedermann.

*

Az én orosz barátom jól ösmeri a viszonyokat és embereket. Éles szeme, erős ítéllete van. Szívesen hallgatom, a mint közös, nekem új ösmerősinket jellemzi.

— A Dieterich úr? Az nagyszerű ember! Ő tudniillik abban a hitben van, hogy a lutheri vallást csak ő követi. Kivüle pedig mindenki zsidó. Ennélfogva mindenkit gyűlöl is. Megmutatta önnek, úgy-e, az egész termet, és minden barnahajúra ráfogta, hogy zsidó? Nemde? Így történt? Hát tudja, az az érdekes a dologban, hogy valójában nincs ott a teremben, de egyetlen zsidó sem. A professzoraink közt sincsen. De mit csináljon a szegény Dieterich, — zsidó nélkül? A gyűlölet megvan benne, hát valakire csak kell, hogy rázudítsa. Csinál magának zsidókat. Így tesz a professzorokkal is, azért nem kell senkinek se. Ha akárkit meghívna a diákok közül az urak, őt mindég kihagyják, mert a szerencsétlen hallgatni nem tud.

Minapában pört akasztottak a nyakába. Egy gyűlésen oly dühvel támadt a mellette álló cutritzschii tanítóra, a ki Bajorországból való és azt olyan durván utasította ki, hogy skandalumot csinált. Azt hitte, zsidó volt. De ilyen az egész szász antisemitizmus. Ezek az emberek valóban nem tudják, mért antisemiták. . .

Elhallgattam jó oroszom beszédjét. . . Milyen okos szó volt ez, és mennyire igaz. Dieterich kolléga típus, sőt prototípus. . . a szász, a lángeszű szász nép isteni prototípusa.

*

Studiosus paedagogiae Eugen Dieterich sugárzó arczzal szónokolt egy kicsi, de lelkes körnek, a philologisches Institut derék tagjainak. Éppen a híres »nicht die Religion, sondern die Rasse« elméletnél tartott. . . Majd intim körben lévén, elérzékenyedve hivatkozott családjára, mely egyedül őrizte meg magát tisztán minden idegen elemtől, és Horatius eposzainak mintájára meghatóan ecsetelte az ő pirmsensí magányukat özvegy édesanyjával és egyetlen testvérével, a ki jegyben járt.

Az egyik kolléga csak hallgatta az ábrándozó, elérzékenyült germánt, kinek sötétkék szeméből boldogság édes könyei fakadtak. A maniakus elcsöndesedett, szelíd bolonddá lett. . . aztán rá gondolván a lehetőségre, hogy egykor ezt a drága családot is megcsúfolják, megüldözik a gyűlölt zsidók, sziszegve kiáltott föl:

— Átok a nyomorúljaira és hála, hála neked Isten, hogy távol tartottad őket eddig tőlünk, a czudarokat.

A kolléga pedig, ünnepélyes hangon, nem tudom, gúnyból-e, sajnálatból-e, megszólalt.

— A leendő sógoroddal egy faluba való vagyok. Ösmerem egész családját. Derék ember, igen finom, tisztességes ember. Jómódu is, és még eztán viszi igazán valamire. De az öregapja —

— Nem igaz, ordított bele Dieterich örülten, arcza elkékült a dűhtől, fölemelte öklét, hogy üssön, és életelenül omlott össze. . .

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése **augusztushó 15-én** lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Egész évre	8 frt — kr.
Fél évre	4 » — »
Negyed évre	2 » — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

Egész évre	7 frt — kr
Fél évre	3 » 50 »
Negyed évre	1 » 75 »

Az »Egyenlőség«
szerkesztősége és kiadóhivatala,

Budapest, Józseftér 10. sz.

H i r e k.

— **Ő Felsége a király születése napján**, mint minden évben, most is ünnepet fog ülni a magyar zsinagóga. A dohány-utczai templomban az alkalmi istentiszteletet d. e. fél 12 órakor fogják megtartani. Az ünnepi beszédet dr. *Kohn* Sámuel rabbi fogja elmondani. Sok zsinagógában, minthogy augusztus 18-dika pénteki napra esik, a királyünnepet a délutáni szombati istentisztelet előtt fogják megtartani.

— **Amit Szapáry gróf nem tett**, míg miniszterelnöksége tartott, megcselekedte dr. *Wekerle* Sándor miniszterelnök. A király Ő Felsége születése napján a kormányelnök által rendezendő díszlakomára a hatóságok és felekezetek képviselői közt meghívót kapott dr. *Kohn* Sámuel, a pesti izr. hitközség rabbija is. Az emancipáció óta, sőt annak előtte is, a kormány feje minden évben meghívta az uralkodó születése napján rendezett lakomára a pesti izr. hitközség rabbiját (Dr. *Kohn* Sámuel előtt dr. *Meisel* B. Farkast), csak Szapáry zárta ki a zsidó papot. Dr. *Wekerle* ismét meghívta. Szabadabb szellők járnak.

— **Ott a forrás, merítsetek!** Nagyszabásu encyclicának néznek elébe — mint a vatikáni lapok hirdetik — a katolikus birodalmak. XIII. Leo pápa a szociális kérdésnek vallásos alapokon való megoldását fogja benne a keresztény hatalmasságoknak ajánlani. Ki lesz fejtve benne, hogy a segítség, melyet a gazdagok a szegényeknek nyújtanak, nem szabad, hogy alamizsnának tűnjék fel. A szegénynek joga van a gazdagok támogatására. A kereszténység erős vára lehet ilyen új társadalmi rendnek, mely csakis a kereszténység alapján épülhet fel.

Nem tudjuk, mennyire fog az encyclica ezeknek az előre hirdetett elveknek megfelelni, de ha csakugyan az itt említetteket ajánlja majd a katolikus világ feje, tökéletesen az ó-testamentumra helyezkedik vissza és ajánl olyan társadalmi rendet, melynek részére Mózes több mint 3000 év előtt készítette el törvényeit. Háromszázötvennyolcz nyelvre van lefordítva a szentírás, hozzáférhet mindenki, nem kell azt felfedezni, se a romok alul kiásni, ott a nyílt, tiszta, könnyen hozzáférhető forrás, merítsetek. A mózesi törvények a mellett, hogy a szegénynek minden irányban való támogatását kötelességévé teszik a gazdagoknak és azt, mit a szegénynek adnak, nem nevezik el soha alamizsnának, hanem kötelesség teljesítésének, a mi után a zsidó is a jótékony-ságot nem jótékony-ságnak, hanem »igazság gyakorlásának« (czedóko) nevezi, kijelölte és törvénybe foglalta a szegények részét a gazdagok vigyonából. Törvény ez, mely lehetlenné teszi a rettenetes pauperismust; törvény, mely elejét veszi a nagy szociális kérdésnek.

Minden földbirtok szegélye a szegényeké, azt letarolni a tulajdonosnak nem szabad (Mózes III. 23. 22.) Az aratás, a szüret után a tulajdonosnak tilos a tarlózás, az a szegények joga. A mezőn felejtett asztagért visszamenni a tulajdonosnak nem szabad, az elhullott részeket felszedni a tulajdonosnak nem szabad; az a szegényeké. (Mózes V. k. 24. fej. 19., 20., 27. versei és Mózes III. k. 19. fej. 9. és 10. versei). A ki hat évig szolgál egy he-

lyütt, annak vagyona egy részét tartozik adni gazdájának az elbocsájtáskor. (Mózes V. 15. 14.) A szegénynek adott kölcsön után nem szabad kamatokat szedni, nem szabad a fizetést tulságosan szorgalmazni. (Mózes II. 22. 24.) A bő kölcsönadás a szegénynek kötelesség. A megszorultat segíteni kötelesség. A szegénnyel emberségesen bánni kötelesség. Őt testvérnek tekinteni kötelesség. (Mózes V. k. 15. fej. 7., 8., 9., 10., 11. versei.) Kötelességek, mikre a szegény jogot formálhat. — Generációk elszegényedését egy embernek a könyelműsége folytán, vagy mert egyszer rossz idők jártak rá, a mózesi törvények lehetlenné teszik. A ki eladta birtokát, az persze megvan fosztva tőle, de nem az utódai. Örökre birtokot a mózesi törvények szerint egyáltalán nem lehet eladni.

Minden 50. év »jubel« év, minden eladott birtok felszabadul és visszaszáll eladójára, vagy utódaira. A »jubel« év jomkippur napján harsogó kürtök hirdették az egész országban: »visszatérjen mindenki volt birtokába.« (Mózes III. k. 25. fej. 9., 10., 11., 12., 13. versei). Örökké nagy, örökké dicső tanítónk Mózes! Hozzuk be ezt az egy törvényét és megoldottuk részben a szociális kérdést. »A földet el ne adjátok örökre, (szól az Örökkévaló) mert enyém a föld, haszonbérbe adtam azt nektek csak.« (Mózes III. 25. 23.) És még egy dicső, még egy isteni törvény, mely az általános elszegényedést nagyban gátolja, de a melyről, nem tudjuk, sikra fog-e szállani mellette a pápai encyclica (pedig komoly akaratáról a szociális kérdés megoldása dolgában csak akkor tesz őszinte tanubizonyosságot, ha ezt is hozza ajánlatba) az a törvény t. i. mely meghagyja, hogy a pap birtokot, nagy vagyont ne szerezzen, »isten az ő osztályrésze, neki veletek, földi birtokban osztályrésze ne legyen.« (Mózes V. 18. 7.)

Ime, ha vallásos alapon akarjuk megoldani a szociális kérdést, ott vannak a mózesi szabványok, emeljék törvény erőre. Ott a forrás 3000 év óta, rajta még most is az isteni szellem, térjetelek vissza hozzá, merítsetek belőle.

Szabolcsi.

— **Magyar szó a zsinagógában.** Megfoghatatlannak jelentettük ki lapunk előző számában a hírt, hogy a miskolci főrabbi, philippikát tartott volna magyar hitszónok alkalmaztatása ellen, miután őt meghívott jelölt már próbaszónoklatot is tartott a miskolci zsinagógában és már csak a választás actusa van hátra. Megelégedéssel konstatáljuk ma, hogy a főrabbi úr beszéde nem a magyar hitszónok ellen irányult. Maga a főrabbi úr lapunkhoz beküldött nyilatkozatában többek közt ezeket mondja:

»Soha életemben a magyar szó vagy magyar hitszónoklat ellen philippikát nem tartottam. A múlt szombaton, azaz július hó 29-én tartott beszédemben csupán arra intettem hitközségemet, hogy óvatos legyen a hitszónok személyének megválasztásában, hogy személyes okokból a viszálykodás és békétlenség magvait el ne hintsék; szóval, hogy igenis választhatnak magyar hitszónokot, de csak olyant, kinek vallásos életmódjához

kétség nem fér, kinek múltja és vallásos elvei a miskolci izr. hitközség jellegével megegyeznek, kinek alkalmazása a hitközség békéjét fel nem dúlja.»

Két előkelő miskolci hitközségi tag (külön-külön) szintén küldött hozzánk nyilatkozatot, melyben kiemelik *Rosenfeld* Mayer főrabbi hazafiságát; megemlítik, hogy ő maga is nem egy alkalmi beszédet tartott már magyar nyelven; az a bizonyos beszéd nem is a magyar hitzónoklat ellen, hanem az országos rabbiképzőintézet ellen irányult. A főrabbi úr egy másfél óráig tartó beszédben lelkére kötötte a hitközségnek, hogy a *magyar szemináriumából hitzónokot ne válasszon*, hanem hívjanak meg ilyet a külföldről.

Ez már kevésbé ártatlan dolog. Mert az öt meghívott és magyar próbaszónoklatot tartott jelölt közt, három van, kik a szemináriumából kerültek ki. Ha a rabbi úr a pályázat kiírása, vagy a jelöltek meghívása előtt tartja ezt a beszédet, senki sem ütközik meg rajta, most — nem tehetünk róla — fenemód hasonlít kortesbeszédhez, mire a szószéket nem kellene felhasználni soh'sem.

Különben kár pálcát törni a főrabbi urnak, kit mi tudós és igazán vallásos embernek ismerünk, de a ki fölött pálcát tört saját pártja központi vezetése, mely ellen a főrabbi úr nem egyszer nyilvánosan kikelt. A közvetítő bizottság anathémája, igaz, végtelenül emelte a főrabbi úr értékét az intelligens és gondolkodó zsidóság nevében, de a főrabbi úr megtanulhatta volna ebből, hogy ilyen ítékezés mennyire nincsen helyén.

Honnan vegyen orthodox hitközség magyar hitzónokot? Az orthodoxiából? — Nincs.

Az országban tudunkkal 97 községben hozták be eddig a magyar hitzónoklatot, ezek közt nincs egyetlenegy sem orthodox; az első ilyen hitközség, mely magyar hitzónoklatot akar és melyet, mint szerte tudják, rég kitagadott az orthodox vezetés: Miskolcz. Másik orthodox hitközségből tehát nem vehet hitzónokot; hát honnan vegye?

A külföldi szemináriumokon végzett magyar ifjak a hivatalos orthodoxia előtt épp oly kevésbé állhatnak meg, mint a magyar szemináriumon végzettek. Vagy tud tán a főrabbi úr egy orthodox községet Magyarországon, mely ilyen doctor-rabbit választott volna papjával? Mi a neve ennek a községnek? Hol fekszik? Főrabbi úr fia, a legjámorabb hírben álló külföldi szemináriumban végezte tanulmányait, ő maga ritka vallásosságú ember; de mit nem tett ellene hivatalos orthodoxiánk, midőn a nyitrai orthodox hitközség rabbijává választotta? Emlékszik, főrabbi úr, hogy veszett hadjáratot indítottak ellene és állomását el nem foglalhatta. És ez ugyanazzal a fiatal rabbival történt, kit Németország legorthodoxabb községe (Altona) egyhangulag papjának választott, ugyanazzal, ki ma az orthodox Csernovitz szeretett főrabbiája. Hogy akarja hát, főrabbi úr, külföldi szemináriumon végzett papokkal kielégíteni a mi hivatalos orthodoxiánkat? A ki egyáltalán szemi-

náriumot végzett pap, hivatalos orthodoxiánk előtt nem orthodox. Itt, nálunk nem. Míg külföldön van, addig ráfanyalodnak, elismerik annak; ha bejön, kitagadják; hát ha még hozzá magyarul is szónokol!

Mert van ám, főrabbi úr, mi az orthodoxiát elváltatja tőlünk. Nem az, mit ők mondanak választófalul, hanem a mi elváltat, az a *magyar nyelv a zsinagógában*. Szent feladatát kell, hogy képezze minden felvilágosodott magyar zsidónak, hogy a zsinagógát megmagyarítsa, hogy a mi benne nem héber, kizárólagosan és csakis magyar legyen. Ez a törekvés választ el bennünket az orthodoxiától, de minthogy mi a választalakat nem fenntartani, de egész szívünkben lerontani óhajtjuk, leirhatatlan az örömünk, midőn tapasztaljuk, hogy im, van már egy orthodox hitközség is, mely magyar hitzónokot választ. A választalakat látjuk ledőlni, a miskolci hitzónok választásnak ezért tulajdonítunk mi olyan nagy fontosságot és ezért ijeszt meg bennünket, ezért lázadunk fel, ha halljuk, hogy esetleg újabb nehézségeket gördítenek a választás elé. *Szabolcsi.*

— **Ritka kitüntetés.** *Mandel* Eduard, nyír-bátori földbirtokos, megyei bizottsági tag és izraelita községkerületi elnököt f. hó 6-án az a szép és ritka kitüntetés érte, hogy szülővárosa egyhangulag *diszpolgárrá* választotta és tiszteletére a város egy utcáját, »Eduard utcá«-nak nevezett el. Diszpolgárságáról kiadott oklevél szövege ez:

»Nyír-Bátor mezőváros mint közigazgatási nagyközség képviselő testülete *Mandel* Eduard polgártársunkat városunk emelése körül kifejtett önzetlen és fáradhatlan ügybuzgalma és úgy társadalmi, mint közművelődési intézmények létrehozásában kifejtett szellemi és anyagi tevékenysége elismeréseül mai napon tartott nyilvános közgyűlésében Nyír-Bátor mezőváros diszpolgárává általános lelkesedés között megválasztotta, melynek hitelül jelen oklevelet kiadta. Kelt Nyír-Bátor, mezőváros községi képviselő testülete közgyűlésének 1893. évi augusztus hó 6-án, 123/893. sz. alatt hozott határozata alapján.«

Márkus Antal, jegyző. *Balaton István*, főbíró.
ifj. Szikszay József, és *Makrai Pal*, képviselő testületi tagok.

— **A felekezetek sorában.** Lapunknak ily ezimű mult heti vezérczikke visszhangra talált a magyar zsidóság köreiből, különösen az érdekelt községekben és ezek között első sorban szombathelyi hitkonaink szívében. Velünk együtt ők is bizva remélik, hogy küszöbén a receptionális javaslat tárgyalásának, oly kormányelnök alatt, mint *Wekerle* Sándor dr., ki szabadelvű haladást, igaz demokratiát, az egyenjogúság megvalósítását és kiépítését írta zászlajára, sikerülni fog, mi eddig nem sikerült, az, hogy ő Felsége a király előtt a felekezetek sorában mutathassa be hódolatát a zsidó küldöttség. A szombathelyi izr. hitközség teljesen felfogta a feladatot, mely reá ő Felsége községi látogatása alkalmából vár és — mint nekünk onnan írják — megtett mindent, hogy felekezetünk méltón legyen képviselve és különösen arra nézve, hogy mindnyájunk vágya teljesüljön, hogy a legjobb uralkodó előtt *mint felekezet* jelenhessünk meg, hogy határtalan, hódolatteljes ragaszkodásunkat, alattvalói hűségünket, tiszteletünket és szeretetünket iránta kifejezzük. Illetékes helyről figyelmeztettek a hitközséget, hogy a tisztelgő küldöttség ne legyen tulságos nagy, azért a szombathelyi hitközség ezen a

héten a dunántúli községkerületi elnököket kérte fel, hogy mindegyik csak egy-egy rabbi kíséretében vegyen részt a küldöttségben. Hogy a miniszterelnök elé terjeszse a hitközség abbéli kérését, hogy a zsidó küldöttség utolsóának jelenhessék meg a felekezetek között, arra a szombathelyi hitközség *Rosenberg Gyula dr.* országgyűlési képviselőt kérte fel. *Rosenberg dr.*, mint vas megyei képviselő különben is meg fog jelenni ő Felsője előtt a vas megyei küldöttséggel; egy másik, előkelő állást elfoglaló hitkonunk, gelsei *Guttman Vilmos*, királyi tanácsos, a nagykanizsai izr. hitközség elnöke, a zalamegyei küldöttséggel fog tisztelegni a király előtt.

— **Bomlás.** A 17. antiszemita programmal megválasztott német birodalmi képviselő közül, *hét* kilépett az antiszemita pártból és belépett a konzervatív pártba. Ez a párt antiszemita jelszavakkal dolgozott ugyan eddig, most azonban nyílt harcra üzent — mint ő mondja — az elfajult antiszemitizmusnak, különösen annak, melyet *Ahlwardték* üznek.

— **Nem kell zsidó bíró.** Nagy port vert föl a minap az a Berlinből érkezett hír, hogy a porosz igazságügyminiszter kijelentette volna egy zsidó hitű assessor előtt, miszerint — nem nevezheti ki — hite miatt. A cause celebre eredetét a külföldi lapok a következőképpen adják elő: Egy *L.* nevű zsidó hitű assessor, aki e minőségben 5 éven át működött, a hivatalos lap olvasása közben azt vette észre, hogy olyan kollegáit is kinevezték bírónak, akik nálánál 2 évvel rövidebb idő óta vannak hivatalban. Miután az assessor kineveztetése akadályának egyedül hitét tarthatta, Berlinbe utazott, hogy az igazságügyminiszternél audienziára jelentkezzék. De már a fogadó-irodában közölték vele, hogy panaszra nincs oka, mert *amtsrichterré való kineveztetése tekintetében már megtörtént a kellő intézkedés.* Persze, hogy így egészen másként hangzik a mese.

— **Menasce Jakab br.-nak,** az alexandriai osztrák-magyar keresk. kamara elnökének az egyiptomi osztrák-magyar telep érdekeinek előmozdítása körül s különösen a jótékonyág terén szerzett érdemei elismerésül a harmadik osztályú vaskarona rendet ő felsége díjmentesen adományozta. Ez a kitüntetett *Menasce* építtette a saját költségén azt az alexandriai zsidó kórházat, melyet a minap az új khedive a zsidók iránt való rokonszenve jelül — mint akkor megirtuk — meglátogatott.

— **Az osztrovai mese.** A bécsi landesgerichthez f. hó 4-ikén nyújtották be a följelentést *Paulus Mayer* és *Deckert József dr.* lelkész ellen ama levél miatt melyet az osztrovói vérvádra vonatkozólag a »Vaterland«-ban közzétettek. Az előzményekre olvasóink még bizonyára emlékeznek. Megirtuk hogy *Paulus Mayer* szemtakuként elbeszélte kérdéses levelében, melyet fordításban is közöltünk, hogy *Ostrovóban* állítólag mint vették vért egy kis leánynak. A levél *Deckert* állításainak igazolására volt hivatva szolgálni és ezen a czímen jelent meg a bécsi »Vaterland«-ban. A panasztévők: *Jankel Rabinowitz* bialai rabbi, az 1873-ban Varsóban elhunyt osztrovói rabbinak, ki 1875-ben követte volna el az inkriminált dolgot, veje, továbbá *Rabinowitz Rachel*, az ostrovói rabbi leánya és a vérvétel állítólagos két rézese s a két samesz: *Rosanker Mózes* (*Moise Berisesz*) meg *Izrael Trost* (*Smil Pastzedar*) végül az állítólagos gyermekszállító *Wanerstron Samuel* (*Smil Tosler*). Végre törvény elé kerül hát a nagy port fölvert eset s az iazságot, melyet a tyuk is kikapar, bíróság fogja kideríteni.

— **Igy nem mehet tovább,** arra a konkluzióra jut a »Norddeutsche Allgemeine«-ben »egy tekintélyes ös

porosz konzervatív«, midőn a konzervatív pártnak az antisemitizmushoz való viszonyáról czikke. A *Kreuztg* ellen irányuló közleményből kiemeljük a következőket: A *Kreuzzeitung*nak az antisemita pártokkal szemben követett politikája a pártra (konzervatív) többé irányadó nem lehet, az antisemita párt javára üzött reklamnak meg kell szűnnie. Más pártokkal helylyel-közzel együtt tartunk, anélkül, hogy olyan körülményekre volnánk tekintettel, melyeket öngyilkosságnak lehet nevezni. Nem antisemita túlhajtásokkal szövetkezve, hanem velük ellentétes álláspontra helyezkedve boldogulhat csak a konzervatív párt és követhet konzervatív czélokot. Így mint eddig nem mehet tovább.«

— **Szentföldi hírek.** *Sichron Jakob* gyarmat mellett *Rothschild Edm. br.* Párisból újabb gyarmat alapítására nagyobb földterületet vásárolt. A *szentföldi szegény zsidók* helyzetének javítása czéljából több gyárat alapítanak. Az üvegyárról már tettünk említést s most egy *Unger H. L.* nevű berlini bankár tervez egy részvénytársaságot gyár alapítására. A jótékonyágnak módja lesz a terv megvalósítását elősegíteni. Említettük, hogy *Sichron Jakob* gyarmaton tett látogatása alkalmával *Rothschild br.* azon kívánságának adott kifejezést, hogy a kolonisták a héber nyelvet használják érintkezésük közben. Kívánságát teljesítik és a munkások tőlük lehetőleg már a biblia nyelvén társalognak. A minap zsidó munkások támogatására egyesület alakult, mely a munkakeresőket 3 napig ingyen látja el, s ha munkát kapni nem tudnak, tovább utazásukról gondoskodik. *Sichron Jakob* gyarmatnak a napokban előkelő vendégei voltak. *Saddas Huali* továbbá a kaifai pasa és *kaimakam* meglátogatták. *Saddas Huali* bevonulására a gyarmatot diadalívvel díszítették föl, melyeken arab és héber nyelvű fölirot köszöntötte az érkezőt. A héber fölirot ez volt: »Jechi malkenu eved le-Chamid leolam!« A pasa és a *kaimakam* délután érkeztek. *Saddas Huali* elment a gyarmat zsinagógájába is, ahol a szultánért »*Hanoszen tesuo*« kezdetű imát mondtak és *Saddas Hualit mi-»seberach«-chal* megáldották. Az istentisztelet végeztével a vendég megköszönte a figyelmet és többek közt így szólt: »Csak imádkozzatok a szultán boldogságaért, ő nem fogja tőletek zsidóktól általában és különösen gyarmataitoktól kegyelmét megvonni.«

— **A trieszti hitközség titkárjának** *Barzilai József dr.-nak* az olasz király az olasz koronarend kommandeur jelvényeit adományozta. *Barzilai* mint jogász, költő és nyelvész ismeretes és a zsidó etymologia és történetírás terén is jelentékeny munkákkal szerepel.

— **Kitüntetés.** *Benedikt Mór dr.* bécsi tanárt, a párisi anthropologiai társaság régi levelező tagját, ugyan e társulat tiszteletbeli tagjává választotta meg.

— **Rendkívüli tanár.** *Herzberg-Fränkel Zsigmond dr.-t* ő Felsője a csernovitzki egyetemre a történelem rk. tanárává nevezte ki. A docensből előléptetett új professor fia *Herzberg-Fränkel Leónak*, az ismert írónak, kinek néhány dolgozatát lapunkban is közöltük.

— **Rothschild báró a szentföldnek.** A párisi maecenas egy a szentföldön fölállítandó menhely javára 20,000 francot adományozott. A menhelyet, felekezeti különbségre való tekintet nélkül, bárki fogja használhatni.

— **Egyesülnek.** A jeruzsálemi sáfard és aszkenáz hitközségek fejei a két hitközség egyesítésén fáradoznak. Ha ez megtörténik, a kisebb zárandok gyülekezeteckék (kolelim) szintén kormányhatóságilag elismert községgé fognak alakulni.

Száz és hat éves volt a jó *Weisz* Izrael, mikor mult hó 30-án szülőhelyén, Nagy-Atádon átszenderült egy másik, szebb világba. A derék és becsületes ember nem vitte valami sokra, de azt a kis állást, melyet elfoglalt, hűségesen betöltötte, ahhoz ragaszkodott és mindenek fölött szerette. *Hatvanöt esztendeig* a nagy-atádi Chevrakadisa »samesz«-a volt. De a világért sem tekintették azért szolgának, becsülte és szerette mindenki, mit ravatala fölött szép szavakban ismert el dr. *Kelemen* Adolf, nagy-atádi rabbi és mit a hitközség az által tanusított, hogy mondhatni teljes számban jelent meg a temetésen. Az elhunyt övéi közül csak unokái vannak életben, ezek is már öreg emberek.

— **Egy fiatal történetirő.** *Aronius* Gyula dr. halálát gyászolja a német zsidóság. Mult hó 29-én hunyt el hosszú szenvedés után. A középkori zsidók történetével foglalkozók ismerik *Aronius* Regestáit. Zsidó szaklapokban, különösen a »Zeitschrift für die Geschichte der Juden in Deutschland« című folyóiratban és más történeti vállalatokban jeles dolgozataival sűrűbben találkozott az olvasó.

— **A xanteni fiugyilkosság** ügye újra föltűnt a szemhatáron. Annak idején irtuk, hogy mikor a gyanúsított mézáros-metsző *Wesendrup* kőfaragónak egy ittas állapotban tett önkéntelen vallomásáról értesült, így kiáltott föl: Mégis van igazság! — és utána öntudatát elveszítette. Öntudata a mélyen sujtottnak visszatért, de a tettes csak nem akart megkerülni. Most azonban, úgy tátszik, változás állt be a dologban. *Wiesbaden*-ből jelentik, hogy a tanuként kihallgatandó *Walter* megkerült és *Geldenben* jelentkezett a bíróság előtt. *Walter* itt azt vallotta, hogy *Wesendrup* kőfaragónál, akire utóbb a gyanu irányult, egy éjszakát töltött s ez alkalommal *Wesendrup* kijelentette, hogy ő a tettes. *Wesendrup* tudvalevőleg a gyanu miatt már fogva is volt, de bizonyítékok híján később szabadon bocsátották.

— **Udvari tanácsosok.** Előző számunkban megírtuk, hogy ő Felsege *Grünhut* Sámuel dr. és *Lieben* Adolf dr. tanárokat udvari tanácsosi czimmal tüntette ki. *Grünhut* a kereskedelmi- és váltójognak rendes tanára a bécsi egyetemen és szaktárgyának egyik legelismerettebb tekintélye, (*Szabolcs* megyében, *Nyir-Balkányban*, született), *Lieben* pedig a bécsi II. kémiai laboratorium vezetője.

— **Fényes esküvő** *Weiszmann* József volt tatai, jelenleg diakovári főkantor f. hó 6-án Tatán menyezet alá vezette *Handler* Márk tatai rabbi leányát *Regina* kisasszonyt. Az esküvő egész ünnepélylyé nőtte ki magát. Az énekrészekről *Kurzmann* Sámuel komáromi és *Schlamm* Dávid zágrábi főkantokok gondoskodtak nagy művészzel. Esketési beszédet *Handler* Simon dr. rabbi, a tatai zsidó pap fia s a menyasszony bátyja, továbbá az örömapa *Handler* Márk tatai főrabbi intézett a fiatal párhoz. A nagy ünneplő közönség úgy a kitünő beszédek, mint az egész szertartás emléket sokáig fogja megőrizni.

— **Eljegyzések.** *Reich* Miksa sárbogárdi terménykereskedő jegyet váltott *Fülöp* Ignác bonyhádi nagyborkereskedő leányával *Gizella* kisasszonnyal. — *Leuchtag* Gyula lubotini sárosmegyei földbirtokos, tart. hadnagy eljegyezte *Weinberger* Adolf ungvári földbirtokos leányát, *Malvin* kisasszonyt. — Dr. *Baumer*, tiszaföldvári, köztisztelőben álló járásorvos kedves és művelt leányát *Matild* kisasszonyt, eljegyezte *Krausz* Muki fiatal földbirtokos Babocsáról Somogy megyében.

— **Révai Miklósnak** a történeti nyelvtudomány megalapítójának a torontálmegeyi közművelődési egyesület

és a délmagyarországi tanító-egylet szülőföldjén N.-Szt.-Miklóson emlékjelet állít, melyet f. hó 25-én adnak át hivatásának. Ünnepi beszédet ez alkalommal *Bányai* Jakab nagybecskereki néptanító, a délmagyarországi tanítóegylet alelnöke, fog tartani.

— **A zentai orth. hitközség** a napokban választott elnököt. A közbizalom *Braun* Izsót emelte ez előkelő tisztségre, kinek megválasztása a hitközségi tagok osztatlan tetszésével találkozott.

— **Halálozás.** *Kohn* M. B-né szül. *tornyai Schosberger* Teréz f. hó 8-án 64 éves korában jobblétre szenderült. Az elhunyt úrnőt, kiből *Schosberger* Zsigmond br. és *tornyai Schosberger* Henrik főkonzul nővérüket veszítették el. előkelő nagy család gyászolja és sok szegény siratja.

— **A román irredendisták** agyarkodásainak ellensúlyozására Óvári Lipót köruton van. Olaszországban a florenczi és nápolyi lapok f. hó 7-én és 8-án pedig a római »Opinione« közöltek Óvári tollából a magyarországi nemzetiségi viszonyokat igaz világításukban feltűntető hosszabb cikket. Óvári Milánón és Turinon át Párisba megy, hogy a magyarság álláspontját ott is igazolja a román nyelvölközetőkkel szemben. Óvári utját tekintve, a románok még inkább fognak agyarkodni a »zsidó-magyarok« ellen, mint ezt a szebeni nagygyűlésen tették. — A hazaárulóknak az antisemitákkal való szövetekezése azonban nem lehet ártalmunkra. Az »Egyetemi Lapok«-nak Engel Aurél tollából eredő legutóbbi vezércikke, mely a románok mozgalmával foglalkozik, szintén ezt hangoztatja.

— **A bécsi gabonavásár** nemzetközi bizottságában Magyarországot a következők képviselik: *Berger* Henrik Debreczen, *Deutsch* Károly Budapest, *Heller* Gábor Budapest, *Kohn* Sam. Budapest, *Löwinger* Ignác N.-Kanizsa, *Weidinger* Salamon Baja, *Waidmann* Adolf Győr, *Weinberger* Dávid Zimony, *Weiner* Mór fia Szeged és *Weisz* József Miskolcz.

— **Kedveskedő zsidó hitközség.** *Ribényi* Antal kispesti kath. lelkeszt jubileuma alkalmából az ottani zsidó hitközség kedves meglepetésben részesítette. Küldöttséggel járult a szeretet papja elé s a vallási türelem apostolatát ünnepelte benne. Ezenfelül ezüst koszorút nyújtott át neki. Az elismerésnek e megkapó jelei a jubilánst könyekig hatották meg.

— **Antisemiták maguk közt.** A koczson a német antisemiták tudvalevőleg hajba kaptak. Egyik vezetőjük a harc hevében rásütötte egy híres vezetőre, a lipcei *Fritsch* Tivadarra, hogy mint Marr ő maga is annak a »faj«-nak szülötte, mely ellen harcol. A Westfälische Reform e leleplezése mián nagy a gaudium. Utóvégre még az is kitalál sülni, hogy *Ahlwardt* kivételével minden antisemita — zsidó.

— **A varsói hitközség elnöke,** *Nathanson* Lajos dr. a napokban ülte meg 50 éves orvosi jubileumát. Az orvosi irodalom terén jelentékeny alkotások őrzik a nevét. 17 évig orvosi szaklapot szerkesztett »A gyakorlati hygienia« czimen. Nagy orvosi gyakorlata daczára mindig sok időt szentelt hitközsége ügyeinek, melyeknek 22 éve a vezetője. Az utóbbi években létesített jótékony alkotások mind az ő művei s ezek közül figyelemre leginkább a kézműves-iskola méltó, melyben több száz inas nyer évente kiképzést. *Lengyel* lapok a jubilánst vezércikkekben ünnepelték.

☛ **Marie Brizard és Roger** hirdetésére felhívjuk olvasóink figyelmét.

A kassai izraelita anyahitközségtől.**Pályázati hirdetés.**

A *kassai* izr. anyahitközségnél az alkalmazott fő-rabbi úr mellé szervezett magyar **hitszónoki** állásra, mely egyelőre **1200** frt évi fizetéssel és **400** frt lakbér-átalánnyal van javadalmazva, ezennel pályázat hirdettetik.

Ez állással járó rendes hivatali teendőkön felül különös feladata leend a megválasztottnak, a helybeli közép-iskolákban a **hitoktatásra** felügyelni és annak teljesítése körül tényleg közreműködni.

Pályázók felkéretnek, hogy magyar honpolgárságukat, életkorukat, családi állásukat, végzett tanulmányait és képesítettségüket tanúsító okmányokkal felszerelt kérvényeiket **szeptember 8-ig** alólirt előjárósághoz beküldeni sziveskedjenek.

A próbaelőadásra való meghívás és az állás elfoglalása időpontjának megállapítása tárgyában az előjáróság fenntartja magának a pályázó meghallgatása melletti külön elhatározását.

Kassán, 1893. évi augusztus 6-án.

A kassai izr. anyahitközség előjárósága megbízásából:

Dr. Reismann Simon,
hitk. elnök.

Az egri izraelita hitközségtől.**Pályázati hirdetés.**

Az *egri* izr. hitközség által az »Egyenlőség«-nek 1893. évi július 28-án kelt 30. számában közzétett pályázat megváltoztatik olyképen, hogy az egri izr. hitközség **jegyzőjének** évi fizetése **700** frtban és a szokásos mellékjövedelemben állapittatik meg. Felhivatnak tehát ezen **jegyzői állásra** pályázók, hogy a hitközségi jegyzői és könyvelői teendők elvégzésében való kellő jártasságukat igazoló okmányokkal és eddigi működésükről szóló bizonylatokkal felszerelt kérvényeiket legkésőbb folyó évi augusztus hó végeig alólirt előjárósághoz nyujtsák be.

Pályázók felhivatnak továbbá, hogy családtagjaik számát, valamint életkorukat igazolni sziveskedjenek.

Nőtlen pályázók előnyben részesülnek. Az állomás azonnal elfoglalandó.

Eger, 1893. aug. 6-án.

Az egri izr. hitközség előjárósága.

A zentai izraelita iskolaszéktől.**Pályázati hirdetés.**

Alólirtott hitközségi elnökség részéről ismételt pályázat nyitattik egy **600** frt évi fizetéssel javadalmazott hitoktatói, illetőleg hitközségi **jegyzői és könyvelői** állásra. Pályázók a hitoktatás körüli képességeiket és

eredményeiket, úgy a hitközségi jegyzői és könyvelői teendők elvégzésében való jártasságukat igazoló kérvényeiket okmányokkal alólirt elnökségnél legkésőbb ez évi augusztus 20-áig nyujtsák be. minthogy a betölteni kívánt állás már ez évi szeptember hó 1-ére lesz elfoglalandó. Bővebb értesítést a kettős állásra vonatkozólag az elnökség ad.

Kelt, *Zentán* az izr. iskolaszék 1893 augusztus hó 1-én tartott üléséből.

*Braun Izsó,**
hitk. elnök.

* Előző számban a szedő elnézésből »Mann«-t szedett Braun helyett.

Az egyesült győr- és győrszigeti izr. hitközségtől.**Pályázati hirdetés.**

Az egyesült *győr- és győrszigeti* izraelita hitközség az üresedésben levő **bassista, עופות שוחט** és **karvezetői** állásra ezennel pályázatot hirdet.

Ezen állás **500** frt. évi fizetéssel, szabad lakással és a szokásos mellékjövedelmekkel van javadalmazva.

Pályázók felkéretnek, hogy eddigi működésükről, erkölcsi magaviseletükről, képzettségükről, életkoruk és családi viszonyaikról szóló bizonyítványokkal felszerelt kérvényeiket legkésőbb augusztus hó 27-ig a fentnevezett hitközség titkári hivatalához beküldeni sziveskedjenek.

Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsáttatnak, az utiköltségek csak a megválasztottnak térítettek meg.

Az állás f. évi szeptember hó 1-én foglalandó el. Győrött, 1893. évi július hóban.

Boskovitz Dávid,
hitk. titkár.

Dr. Pfeiffer Fülöp,
hitk. elnök.

A mátészalkai izraelita hitközségtől.**Pályázat.**

A *mátészalkai* izr. hitközség a nagy ünnepekre (ros-hassono, jom-kipur) egy karsegédlettel működő, zeneileg képzett **kántort** keres **200** frt díjazás, ellátás és **20** frt utiköltség megtérítése mellett.

Megjegyeztetik, hogy csakis direkt meghívottak fognak próbaelőadásra bocsáttatni, s utiköltségre is csak ezek tarthatnak igényt.

Jelentkezések mihamarabb, de legkésőbb e hó 23-áig fogadtatnak el.

Kelt Máté-Szalkán, 1893. aug. 7.

Keller Adolf,
hitk. elnök.

RÖSER JÁNOS

→☉ nyilvános tan- és nevelő-intézete. ☉←

Iskola-épület: BUDAPESTEN, VI., Aradi-utca 10.

Ezennel értesitem a t. cz. szülőket, hogy a vezetésem alatt álló 4 osztályu nyilv. **gimnáziumban**, 4 osztályu nyilv. **polgári iskolámban**, 3 osztályu nyilv. **kereskedelmi iskolámban** a tanulók felvétele július hó 25-től legkésőbb szeptember hó 5-ig történnek.

Vidéki szülők fiai **nevelő-intézetemben** teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek.

Figyelmeztetem a t. cz. szülőket arra, hogy iskoláim bizonyítványai **államérvényesek** és hogy különösen **kereskedelmi iskoláim** teljesen egyenragu és jogu a kereskedelmi akadémiákkal.

Zárbizonyítványai az **egyévi önkéntességre** képesítenek. — Értesítőt küld:

RÖSER JÁNOS igazgató, BUDAPEST, VI., Aradi-utca 10.

WALLA JÓZSEF

cementárú-gyára és építési anyagok raktára

BUDAPEST,

VII., Rottenbiller-utca 13. sz.

Vállalkozik:

Granit-Terazzo,
Betonirozások,
Csatornázások,
Szökőkutak,
Cementlapok és Mo-
zaik lapokkai kö-
vezések elkészíté-
sére stb.

Raktáron tart:

Kerámít lapokat,
Kelheimi lapokat,
Metllachi lapokat,
Terakota árukat,
Kőfedélpépet,
Tűzálló téglákat,
Kéményrakványokat,
stb. stb.

Gyári raktár:

a gartenau Portland-cement és vízhatlan
mészgyárnak.

Nádfonat menynezet készítéséhez.

Alólirt ismert szolid czég ajánl

ראש השנה és יום-כפור

előtt ünnepi imádságkönyveket magyar, német vagy héber
betűs fordításban, kilencz díszkötésben 3, 4, 5 forintért és
a négy első kötetet 2 frt és 2 frt 50 krért, egy vagy két
kötetben 1 frttől 5⁰ krig. — **מליתים** valódi gyapjuból
vagy a legjobb minőségű selyemből 3 frttől kezdve 50—50
krjával főlebb egész 15 forintig.

Arany- és ezüst-sujtásokat 50 krtól 6 forintig. —
Fehér imasipkákat 80 krtól 3 forintig. — **Ima-
könyvek** ujesztendei vagy menyasszonyi ajándéknak
1 frttől 10 forintig. hibátlan **שופרות** 3 frttől 5 forintig.
Aranyhímzésű munkák, Tefilin, valamint minden
a zsidó rítushoz tartozó tárgyak, — ugy szintén:

EMLEKTÁBLÁKAT (*Jahrzeittabellen*)

hibátlanul, 50 évre kiszámítva 1 frttől 1 frt 50 krajczárig
postai utánvét mellett.

SCHWARCZ IGNÁCZ

könyvkereskedése

BUDAPEST, király-utca 3. szám.

WÄGNER MANÓ

tan- és nevelő-intézete

Rákos-Palotán (Budapest mellett.)

Az intézet egy előkészítő tanfolyam: **6 polgári és 8 gimnáziumi osztályból áll.** — Az intézet
6 holdnyi kiterjedésű árnyas, jól gondozott angol parkban fekszik. — A tanári kar kiváló szakérőfiakból
áll. — Teljesen felszerelt tanszertár, könyvtár és tornaterem. — Nagy kiterjedésű játszótér. — Felszerelt
nyári testgyakorló. — Katonai gyakorlatok. — Kitünő ellátás. — **A szellemi tehetségek fejlesztése
mellett a test edzésére is kiváló gond fordítatik.** — A magyar, német, francia és latin nyelvek
alapos tanítására különös súlyt fektetnek.

☞ **A neveldei díj mérsékelt.** ☞

Ismertetővel és bővebb felvilágosítással szívesen szolgálok.

Rákos-Palota (posta-, vasút- és távirdai állomás).

WÄGNER MANÓ, intézet-tulajdonos, igazgató.

COGNAC

MARIE BRIZARD & ROGER

ALAPITTATOTT: 1755-ben.

Vezérügynök Magyarország részére:

STEINER GUSZTÁV

BUDAPEST, VI. ker., Izabella-utca 43. szám.

Figyelemreméltó!

Schwarz József fia

BUDAPEST,

Károly-körút (Károly-kaszárnya),

az arany csizmához címzett budapesti
cipő-gyára

legújabb találmánya

szenvedőknek használandó cipő-
fajtákban.

Magyarország eme előkelő
ipari vállalata az alább ki-
telt bámulatos olcsó árak-
kal külföldön is jelenté-
keny fogyasztási tere telt
szert.

Férfi-czipők 1 frt 20 krtól 4–5 frtig. Női czipők 90 krtól
3 frt 50 krig. Gyerme- és fiu-czipők 50 krtól 2 frt 50 krig.
Ezenfelül minden elképzelhető lábbeli és csizma rendkívül
olcsón kapható.

Képes árjegyzéke ingyen és bérmentve.

Meg nem felelő árukat szó nélkül kicserél.

Vidéki és mérték szerinti megrendelések a legjobban
teljesítetnek.

A kassai közúti vasút részvény-társaság

szállítási irodája, **MELLINGER és PLESS**, Buda-
pest, Károly-körút 5. sz., elvállalja az elküldendő
árúk szállítását a vasúthoz, ugyiszintén a beérkező árúk
szállítását házhoz, leggyorsabban és olcsó szállítási díj
mellett.

KOHN ARNOLD

gazdag sirkőraktárát

(Váci-körút 14., szamben az Andrássy-út torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkőállítás szomorú
kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó meg-
számításért kezeskedik a cég jó hírneve.

→ Szombaton és ünnepnapokon zárva. ←

Aranyosi Miksa

tanár

nyilvános polgári és kereskedelmi iskolája

BUDAPEST,

V., Nagykorona-utca 13. sz.

Az intézet áll: 4 polgári iskola és 3 közép kereskedelmi
osztályból; ez utóbbiak egyenrangúak a kereskedelmi
akadémiák osztályaival.

Mind a hét osztály a nmélt. vallás- és közoktatásügyi
minister urnak 1891-ik évi 53979. sz. rendeletével végleges

nyilvánossági jogot nyert.

Bizonyítványai tehát államérvényesek.

A felső osztály bizonyítványai az egyéves önkéntességre
és számos állami hivatal elnyerésére jogosítanak.

A beiratás 1893. augusztus 29-én kezdődik.

Előjegyzés a szünet alatt is.

Az intézet internátussal van összekötve.

Részletes programot készséggel küld

Az igazgatóság.

TIRGRAM

utánzásoktól óvakodjunk.

A ki lakását minden féregtől tisztán tartani akarja, ne használjon mást,
mint a sok éven ismert **Tirgram-készítményeket** és pedig:

TIRGRAM-TINKTURA

poloskák és azok peléinek gyökeres kiirtására. palaczkokban 20, 40 és 60 kr.,
1 literes palaczkokkal frt 2 50.

TIRGRAM-POR

svábok, muszkák, balhák és minden növényféreg ellen 15–30 kr. dobozban,
ugymint 2 frt és 4 frtos dobozban. Különlegesség svábok és muszkák, ugymint molyok
ellen 40 kr. és 2 frtos dobozban. **Tirgram-Excite**, méregtelen szer patkányok
és egerek elpusztítására. ára dobozban 1 frt. — Kapható minden vegyes-, festék-,
fűszer-, gyógyszerárú- és gyógyárú-üzletekben helyben és vidéken.

Főraktár: Tirgram-társaság Budapest, Wurm-utca 5.

Budapest részére gyakorlott munkások állnak rendelkezésre, kik egész lakásokat a poloskáktól ki-
tisztítanak. — Évi előfizetések is elfogadtnak.

Nyilvános tan- és nevelő-intézet siketnémák számára.

BUDAPEST,

VIII., Hunyadi-uteza 43. sz.

*Az intézetben a tanulók felvétele f. é. augusztus 1-től
legkésőbb szeptember hó 5-ig történik.*

Az intézet egy tágas udvarral, kerttel és a szükséges helyiségekkel rendelkező **magánháza**n van elhelyezve. A tanulók lehetnek benlakók (teljes ellátásban részesülők) és bejárók, kik az oktatás minden ágában teljesen képezetnek.

Bővebb felvilágosítást nyújt, valamint kívánatra értesítőt küld:

FRIM ANTAL, igazgató.

BUDAPEST, VIII., Hunyadi-uteza 43. szám (a József-körút és Üllői-út közelében).

A 44 év óta fennálló

NASCHITZ-féle

nyilvános

elemi és felsőbb leány tan- és nevelő-intézet

f. é. augusztus 1-je óta,

Andrássy-út 34. szám alatt van.

Az egész háromemeletes épület tisztán a tanítás és nevelés céljaira van a korszellemnek megfelelően berendezve, vannak benne: tágas tan-, munka-, háló-, társalgó-, rajz-, torna-, játék-termek és fürdő-szobák.

4 elemi osztály, 6 magasabb osztály, 1 kereskedelmi tanfolyam, 1 kézimunka tanfolyam, 1 ismétlő tanfolyam.

← Benlakók csak kevesen vétetnek fel, →

Államilag érvényes bizonyítványok.

Programmal kész-éggel szolgál

Az igazgatóság.

Augusztus 1-ig Dohány utca 2. szám.

Augusztus 2-től fogva: Andrássy-út 34.

FOGAK.

✦ MÜFOGAK ÉS FOGSOROK ✦

amerikai módszer szerint, arany-, kautschuk- és celluloidba foglalva, jutányos áron betétnak, úgy hogy a kevésbé vagyonos középosztálynak is módjában áll a természet hiányait mesterséges uton pótolni.

Kifogástalan, tartós készítésért kezeskedem.

PROHÁSZKA HENRIK

fogászati műterme

Budapest, király-utca 15. sz.

Budapesti orsz. kiállításon első díjat és nagy érmet nyert.

ראש השנה יום כפור

ünnepi imádságkönyvek, magyar, német vagy héber-német fordításban, kilencz díszkötésben 3–8 frtért és a négy első kötetet 3–5 frtért, egy vagy két kötetben 1 frt 50 krtól 3 forintig. — מליתים, valódi gypjuból vagy selyemből 2 frttől 15 forintig. — ספרי תורה תפילין, ujj vagy használt ספרים, ונגם ספרים. — Imakönyvek, ujesztendei vagy menyasszonyi ajándéknak 1 frttől 10 forintig. — שופרות 3 frttől 5 forintig. — Ujvi köszöntő szép alakban. — Emléktáblák 50 évre 1 frttől 1 frt 50 krig. — Tisztelettel

Sternberg és Társa

BUDAPEST, Rombach-utca 16.

MATTONI

ERZSÉBET sósfürdője BUDAPEST (Buda).

Idény május 1-től szeptember 30-ikáig.

Fényes eredményü

női betegségek és altesti bajokra.

Rendelő orvos: BRUCK J. dr., egészségügyi tanácsos.

(Vigadó-tér 1., Biztosítási palota).

Élénk társaskocsi-közlekedés a fővárossal, reggeli 5 órától kezdve a Ferencz József-térről.

Ingyen öltönyt!

biztosítunk írásbelileg, fuom, választás szerint való szövetből,

mérték után, azon urak számára, kik két éven át ruhabeli szükségletüket, mérték szerint nálunk szerzik be, 200 frtig terjedő megrendeléseknél az

ingyen öltönyt

azonnal szállítatik.

BUCHHALTER és TÁRSA,

férfi-szabók,

Budapest, Károly körút 19 (br. Orczy-féle ház).

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

(SZLAVONIÁBAN.)

PAKRATZ-LIPIK: DÉLI-VASUT.

Okocsán: magyar királyi államvasutak.

Egyetlen meleg jódhóforrás a kontinensen. 64° Celsius állandó hőmérsékkel. Hegyek által védett, enyhe égélj.

A nyári idény tartama: **április—október.**

A tiszta, hamisítatlan lipiki jódhófürdők ajánlatosak a nyákhártyák minden hurutos bántalmainál, mindennemű csúzos és köszvényes bajnál, mirigy- és vérbetegségeknel, görvélykórnál, csonthántalmaknál stb., stb. — Mint fürdőorvos: **Dr. MARSCHALKO TAMÁS** működik.

Kiterjedt árnyékos park, ujonnan épült elegáns, fedett sétány bazárhelyiségekkel, fényesen berendezett fürdőhelyiségek, porcellán-, márvány-, kőfürdőkkel stb., stb. — Tiszta ásványvízzel töltött társasfürdő, izasztó-kamarakkal; külön gyógy-, zene-, olvasó- és zongora-terem, jó étkezés egy új vendéglős vezetése alatt, sokféle szórakozás. A déli vasuton menet- és téríjegyek 33% árleengedéssel. A magy. kir. államvasutakon zóna-tarifa. Prospektus és felvilágosítással szolgál a

LIPIKI FÜRDŐIGAZGATÓSÁG.

A lipiki jódviz szétküldése

az igazgatóság részéről szakadatlanul történik, friss töltésben. LIPIKI JÓDVIZ állandóan kapható **ÉDESKUTY L., magy. kir. és szerb kir. udv. ásványvíz szállítónál** és az osztrák-magyar monarchia összes ásványvíz-kereskedéseiben, valamint a nagyobb gyógytárakban és fűszerkereskedésekben.

GANZ és TÁRSA

Vasöntő- és Gépgyár-Részvény-Társulat,
Budapest, II. ker.

- A) Gépek és épület-vasmunkák, vasúti felszerelések, teljes malomberendezések, aczélöntvények.
B) Speciálisok: Kéregöntésű vasúti kocsikerek és váltócsúcsok, hengerek és lövegek.

A legjobb és legolcsóbb álló v. fekvő,
egy vagy két hengerű

Gázmotorok.

Szabadalmazott daráló- és őrlő-hengerszék

kéregöntésű hengerekkel,

hengersizék buza, rozs és kukorica őrlésére.

Golyós malmok.

Hengerszék cement őrlésére.

Gabonatisztító gépek.

TURBINÁK,

a helyi viszonyok szerint szerkesztve.

Zsilipek és zárókészülékek.

Mindennemű vasúti kocsik.

Gépek, papir- és farost (cellulóza) gyártására.

Elektromos világító és erőátviteli berendezések.

Zipernowsky, Déry, Bláthy távvezető rendszere szerint.

Villamvilágítási felvételi iroda: 185.

Budapest, Gizella-tér, Haas-palota.

Kereskedelemügyi magyar királyi minister.

54543. szám.

Pályázati hirdetmény.

Az 1893. évi XIV. t.-cz. értelmében Budapesten egy 312 méter és egy 331 méter össznylású közúti Dunahid foglétesített.

Ezen két hid tervezésére ezennel nyilvános pályázatot hirdetek.

A pályázók tetszésük szerint akár csak az egyik, akár pedig mindkét hid tervezetével pályázhatnak.

Az összes pályaművek közül, tekintet nélkül arra, hogy azok melyik hidra vonatkoznak, a legjobbnak ítélendő abszolút becslő pályamű 30,000 (harczmincezer) korona, a másodsorban legjobbnak talált pályamű pedig 20,000 (huszezer) korona pályadíjjal fog díjaztatni. Ha a legjobbnak talált pályamű, az eskütéri hidra nézve, az egy nyílással való áthidalást akként oldotta meg, hogy az a versenyteltételekben erre vonatkozólag foglalt követelményeknek megfelel, abban az esetben ezen pályamű az első díjon felül még külön 10,000 (tizezer) koronával fog díjaztatni.

Fentartom magamnak továbbá a jogot, hogy a nem díjazott pályaművek bármelyikét 5000 (ötezer) koronával megvehessem.

Ha a pályadíjnyertes pályázók valamelyike, egy általa benyújtott ajánlat alapján, az építés végrehajtásával bizatnék meg, a neki odaitelt pályadíj nem fog kiszolgáltatatni.

A jeligével és lepecsélte jeligés levéllel ellátott pályaművek **1894. január hó 31-ig** a kereskedelemügyi m. kir. ministerium segédhivatali igazgatójához (Budapesten, lánczhid-utca 3. sz.) vevény mellett nyújtandók be.

Az ezen határidőig beérkezett pályaművek egy szakférfiakból kinevezett bizottság által fognak megbiráltatni, s annak véleménye alapján fognak a pályadíjak odaitéltetni.

A kitűzött határidőn belül beérkezett pályaművek két hétig közzszemlére lesznek kiállítva.

A díjazott és az esetleg megvásárolt pályaművek a magyar kormány tulajdonába mennek át, mely azok felett teljesen szabadon rendelkezik.

A műszaki versenyteltételek, melyekhez a hidak környékét előtűntető térkép, valamint mindegyik hid helyszínrajza és hosszszelvénye is csatolva van, a kereskedelemügyi m. kir. ministerium segédhivatali igazgatójánál naponként 10 és 12 óra közt, s ezen kívül minden osztrák-magyar főkonzulatusnál átvehetők.

A talajkutató végelt szükséges kémfurások még folyamatban vannak, azok eredményét előtűntető szelvényrajzok tehát csak későbbben lesznek közölhetők, illetve legkésőbbben 1893. évi szeptember hó végén a fent megjelölt helyeken a pályázni kívánók által átvehetők.

Kelt Budapesten, 1893. évi július havában.

A kereskedelemügyi magyar királyi minister.